

๗. เสฏฐิธัมมปัญหา ๑๗

พระราชชาติธัมมว่า "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคนเสนา พระพุทธรูปนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้ามาตรัสแล้วว่า 'ดูก่อนวาสิฏฐิโคตร ธรรมนั้นเที่ยวเป็นของประเสริฐสุดในชนนั้น ในทิฏฐิธรรม คือ ภาพเห็นประจักษ์นี้ นั้นเที่ยวด้วย ในภพอันสัตว์พึงถึงในเบื้องหน้าพร้อมเฉพาะด้วย' ดังนี้, ส่วนคฤหัสถ์เป็นอุบาสก เป็นโสดาบัน ปิดอบายได้แล้ว มีทิฏฐิบรรลุแล้ว ทราบแจ้งศาสนาแล้วด้วยใจ ย่อมไหว้ ย่อมลูกรับภิกษุบ้าง สามเณรบ้าง ที่ยังเป็นปุถุชน ถ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วว่า 'ดูก่อนวาสิฏฐิโคตร ธรรมนั้นเที่ยว เป็นของประเสริฐสุดในชนนั้น ในทิฏฐิธรรมคือภาพเห็นประจักษ์นี้ นั้นเที่ยวด้วย ในภพอันสัตว์พึงถึงในเบื้องหน้าพร้อมเฉพาะด้วย' ดังนี้, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'คฤหัสถ์เป็นอุบาสกเป็นโสดาบัน ปิดอบายได้แล้ว มีทิฏฐิบรรลุแล้ว รู้แจ้งศาสนาแล้วด้วยใจ ย่อมไหว้ ย่อมลูกรับภิกษุบ้าง สามเณรบ้าง ที่ยังเป็นปุถุชน' ดังนี้ นั้นเป็นผิด. ถ้าคฤหัสถ์เป็นอุบาสก เป็นโสดาบัน ปิดอบายได้แล้ว มีทิฏฐิบรรลุแล้ว รู้แจ้งศาสนา ด้วยใจ ย่อมไหว้ ย่อมลูกรับ ภิกษุบ้าง สามเณรบ้าง ที่เป็นปุถุชน, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'ดูก่อนวาสิฏฐิโคตรธรรมนั้นเที่ยว เป็นของประเสริฐสุดในชนนั้น ทั้งในทิฏฐิธรรมและอภิธรรมปรายะ' ดังนี้ แม้นั้นก็เป็นผิด. ปัญหาแม้นี้สองเงื่อนไข มาถึงพระผู้เป็นเจ้าของแล้ว, พระผู้เป็นเจ้าของเพียงขยายให้แจ้งชัดเกิด."

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเจ้า แม้ทรงภาสิตพระพุทธรูปนี้ แก่มาณพผู้เหล้ากวาสิฏฐิโคตรว่า 'ดูก่อนวาสิฏฐิโคตร ธรรมนั้นเที่ยว เป็นของประเสริฐสุดในชนนั้น ทั้งในทิฏฐิธรรมด้วย ในอภิธรรมปรายะด้วย' ดังนี้, อนึ่ง คฤหัสถ์เป็นอุบาสกเป็นโสดาบัน ปิดอบายได้แล้ว มีทิฏฐิบรรลุแล้ว รู้แจ้งศาสนาด้วยใจย่อมไหว้ ย่อมลูกรับ ภิกษุและสามเณรที่เป็นปุถุชน ก็แต่ว่า เหตุในปัญหานั้นมีอยู่, เหตุนั้นอย่างไร? ธรรมทั้งหลายที่กระทำให้เป็นสมณะของสมณะยี่สิบ เพศทั้งหลายสองด้วย เหล่านี้ซึ่งเป็นเหตุให้พระสมณะเป็นผู้ควรไหว้และลูกรับและความนับถือและบูชา, ธรรมทั้งหลายที่กระทำให้เป็นสมณะของสมณะยี่สิบ และเพศทั้งหลายสองอย่างไร? คือ นิยมประเสริฐที่สุดได้แก่ความมุ่งต่อพระนฤพานหนึ่ง นิยมเลิศ คือ นิยมในพระอรหันต์หนึ่ง ความประพฤตินี้ ธรรมเครื่องอยู่หนึ่ง ความสำรวมหนึ่ง ความระวังหนึ่ง ความอดทนหนึ่ง ความเป็นผู้ยินดีในธรรมอันงาม คือ ความเป็นผู้เรียบร้อยหนึ่ง ความประพฤตินี้ในความเป็นผู้เดียวหนึ่ง ความยินดียิ่งในความเป็นผู้เดียวหนึ่ง ความหลีกเลี่ยงอื่นอยู่หนึ่ง หิริโศตตปปะหนึ่ง ความเพียรหนึ่ง ความไม่ประมาทหนึ่ง ความสมาทานสิกขาหนึ่ง อุทเทสความเรียนพระบาลีหนึ่ง ปริပ္พชา ความเรียนอัฐฐกถาและฎีกาหนึ่ง ความยินดียิ่งในศีลคุณเป็นต้นหนึ่ง ความเป็นผู้ไม่มีอาลัยหนึ่ง ความเป็นผู้กระทำสิกขาบทให้บริบูรณ์หนึ่ง, ความทรงผ้ากาสาวะไว้หนึ่ง ความเป็นผู้มีศีระชะไล่นหนึ่ง; ธรรมทั้งหลายที่กระทำให้เป็นสมณะของสมณะยี่สิบ และเพศทั้งหลายสองเหล่านี้แล. อุบาสกโสดาบันคิดว่า 'ภิกษุมาสมาทานคุณทั้งหลายเหล่านี้ ประพฤติ

อยู่, ภิกษุฉันั้น เพราะความที่ธรรมทั้งหลายเหล่านั้น เป็นของไม่บกพร่อง เพราะความที่ธรรมทั้งหลาย เหล่านั้น เป็นของเต็มบริบูรณ์แล้ว เพราะความที่ธรรมทั้งหลายเหล่านั้น เป็นของถึงพร้อมแล้ว เพราะ ความที่ธรรมมาตามพร้อมแล้ว ด้วยธรรมทั้งหลายเหล่านั้น เธอหยังลงสู่เสขภูมิ อรหันตภูมิ, เธอหยัง ลงสู่ภูมิอื่นที่ประเสริฐ, เธอมาตามพร้อมแล้วด้วยพระอรหัต' จึงควรไหว้ ควรลูกรับ, อุบาสกโสดาบัน คิดว่า "ภิกษุฉันั้นเข้าถึงความเป็นผู้เสมอด้วยพระชินาสพทั้งหลาย, ความถึงพร้อมนั้นของเราไม่มี' จึง ควรไหว้ ควรลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน, อุบาสกโสดาบัน คิดว่า 'ภิกษุฉันั้นเข้าถึงบริษัทเลิศ เรามิได้เข้าถึงที่ นั้นแล้ว' จึงควรไหว้ ลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน, อุบาสกโสดาบัน คิดว่า 'ภิกษุฉันั้นยอมไม่ได้เพื่อจะฟังปาฏิ โมกขุทเทส เรายอมไม่ได้เพื่อจะฟังปาฏิโมกขุทเทสนั้น' จึงควรไหว้ ลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน, อุบาสก โสดาบัน คิดว่า 'ภิกษุฉันั้นยังกุลบุตรทั้งหลายอื่นให้บวชให้อุปสมบท ยังศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้ชนะ แล้วให้เจริญ เรายอมไม่ได้เพื่อจะกระทำกิจทั้งสามนั้น' จึงควรไหว้ควรลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน, อุบาสก โสดาบัน คิดว่า 'ภิกษุฉันั้นเป็นผู้กระทำให้บริบูรณ์ในสิกขาบททั้งหลายไม่มีประมาณ เราไม่ได้ประพฤติ ในสิกขาบททั้งหลายเหล่านั้น' ดังนี้ จึงควรไหว้ ควรลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน, อุบาสก โสดาบัน คิดว่า 'ภิกษุฉันั้นเข้าถึงแล้วซึ่งเพศแห่งสมณะ ตั้งอยู่ในความประสงค์ของพระพุทธเจ้า เราหลีกเลี่ยงไปแล้วสู่ที่ไกล จากเพศนั้น' ดังนี้ จึงควรไหว้ ควรลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน, อุบาสกโสดาบัน คิดว่า 'ภิกษุฉันั้นมีชนใน รักแร้งรังแล้ว มิได้หยอดประดับมีกลิ่นแห่งศีลฉาบทาแล้ว ส่วนเราเป็นผู้ยินดียิ่งในการประเทืองผิว และประดับ' ดังนี้ จึงควรไหว้ ควรลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน, ก็อุบาสกโสดาบัน คิดว่า 'ธรรมทั้งหลายที่ กระทำให้เป็นสมณะเยสีบ และเพศเหล่านั้นใด ธรรมทั้งหลายแม้ทั้งปวงเหล่านี้ ย่อมมีพร้อมแก่ภิกษุ ภิกษุฉันนั้นน้นเทียว ย่อมทรงธรรมทั้งหลายเหล่านั้นไว้ ยังกุลบุตรทั้งหลายแม้อื่นให้ศึกษาอยู่ในธรรม ทั้งหลายเหล่านั้น นิกายเป็นที่มา และความยังกุลบุตรให้ศึกษานั้นของเราไม่มี' ดังนี้ จึงควรไหว้ ควรลูกรับภิกษุที่เป็นปุถุชน.

ขอถวายพระพร เอกภี ราชกุมารเรียนนวิชาศึกษาธรรมนิยมของกษัตริย์ในสำนักแห่งปุโรหิต, โดยสมัยอื่น ราชกุมารนั้นได้อภิเษกแล้ว จึงควรไหว้ ควรลูกรับอาจารย์ ด้วยความดำริว่า 'ปุโรหิต นี้เป็น อาจารย์ให้ศึกษาของเรา' ดังนี้ ฉันใด; อุบาสกโสดาบัน คิดว่า 'ท่านผู้ดำรงวงศ์ เป็นผู้ยังกุลบุตรให้ ศึกษา' ดังนี้' จึงควรไหว้ ควรลูกรับ ภิกษุที่เป็นปุถุชน ฉันนั้นน้นเทียวแล. เอกภี บรมบพิตรจงทรงทราบ ความที่ภูมิของภิกษุเป็นของใหญ่ ความที่ภูมิของภิกษุเป็นของไพบุลย์ ไม่มีภูมิอื่นเสมอนั้นโดยปริยายนี้ : ถ้าอุบาสกโสดาบันกระทำให้แจ้งซึ่งพระอรหัต, คติทั้งหลายสองเท่านั้น ไม่มีคติอื่น ย่อมมีแก่อุบาสก ผู้กระทำให้แจ้งพระอรหัตนั้น คือ: อุบาสกผู้อรหันต์นั้น ฟังปรีนิพพานบ้าง ฟังเข้าไปถึงความเป็นภิกษุ บ้าง ในวันนั้นที่เดียว; เพราะว่าภูมิของภิกษุนี้ใด ภูมิของภิกษุฉันั้น เป็นบรรพชาไม่เขี่ยอื่น เป็นของใหญ่ บริสุทธิสูงยิ่ง."

จ. "พระผู้เป็นเจ้าของนาคเสน ปัญหาไปแล้วโดยฉิว พระผู้เป็นเจ้าของผู้มีความรู้ยิ่ง มีกำลังคลี่คลาย
ออกด้วยดีแล้ว, บุคคลอื่นนอกจากท่านผู้มีความรู้เช่นพระผู้เป็นเจ้าของ ไม่อาจเพื่อจะคลี่คลายปัญหานี้
ออกให้แจ่มชัดอย่างนี้ได้แล."